

1 Timoti

¹ Ẹta dą aluyaqsóró tao sale Kótóró dą take mo wisiyóló betaaire bete Tale Yesu Kerisotamoné kale fo wisi erąle fae yóló dotęyale whį Pol-né i asę dere ape.

² Ti i dere fota, Yesu Kerisoné ala tuąmó beterópóló, yąlo deyóló beteró betere naale Timotipaae dapa, dąné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamo tuąmó kaaróló wó tare hąle hamokoróló eratere alakélé, kọlené sukóló tao sere alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, yąpaae erópóló yae.

Tukóló muló betere fo yó matere whįrapené dere fo wosaęse yale fo

³ Ẹ Masedonia hae kwiapaae faairaalu, yąpaae i ala yae yóló sętu betale fo kaae momó dapa wosae. Mepaae whįrapené kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu beteretei foné sóró sesé du betaasepóló, yą Epesus be taaróló feni, aimótóró betae dere fota hąle meipó. ⁴ Mepaae doląa fo ó noutererapené doi mole alarape wosaairaalu ketekę butu betaqsóró sesé du betaasepóló, dapó. Ai alarapenéta, Kótóné so whį mo betą kisipa muóló beteréni, kae kae kisipa muóló betere ala kaarótu beterapó. Atétere alané Kótóné erae dere ala erótumitei, mo kisipa tiki tiratere alané betą Kótóné kutó dirótu beterapó. ⁵ Yąlo yąpaae i alarape yae yóló sę dere fota, noa ala yaasepóló dumipó. Dą fea yaala sókó fole alatóróti du betaai

dapó. Ti ai yaala sókó fole ala kaaraterere beterape i ape. Hosaa tuámó me alatamo hosekényi, mo wisi alatoróti muó, mepaae yale dowi alarape hakeamó yó melóló mo wisi kisipa beta muó, tué tiki tiraterere alakélé tómó ini, mo ti tiróo, du betereiteiné yaala sókó fole ala kaarótu beteraapó. ⁶ Mepaae whirapeta bete muleire fo wosaairaalu, i bete mole fo wisi taaróló ai fele ape. ⁷ Ti ai whirape atimata, Kótóné kale yóló muló betere fo yó matere whi betaaitapó du betereitei, atimané yó mótu betere foró ai fo betetamo atima wisiyóló tué irumeitei, hãle foné maaté mo diriyóló kisiparapó du beteraapó.

⁸ Ti Kótóné yae yóló tukóló muló betere fo mepaae whiné mo donoyóló erótu betepa, ti doni mo wisirapó. ⁹⁻¹¹ Ti Kótóné ama i ala yae yóló muló betere fota, mo donoyóló fole whirapené dosayópóló tukóló muló bitinitei, Kótóné yóló muló betere fo tukóló dowi alarape du betere whirapené dosayópóló tukóló muló betereitei dāné kisiparapó. Ti ai whirapené du betere alarape i ape. Yaqse yóló muló betere fo tikitere alakélé, tetteróló kaae tare whirape aqmó bitini hōraterere alakélé kótó bitinipóló ama ala eraalo hōtereteikélé, mo sonaalei dowi ala du betereiteikélé, wisi ala ini, dowi alatoró hãle yó tareteikélé, kótóné fo wosetere alaró apaae momatere alatamo initereteikélé, hae aya ó mo so whi dóló sukunaterere alakélé sotamo, nópu nokole alakélé, so ó whi hamomatamotei nópu nokele alakélé, kutó diraterere whi beteraai dotonóló duputere alakélé, kapala fo dere alakélé, me

whĩpaae i ala eraalopó yólótei mo eréni, dilikitere alakélé, mepaae kae kae dere alarapénékélé, Kótóné fo wisitamo bóe dóló só derótu betere ala mo dorapó. Mepaae whĩrapené yó mótu betere foró kale mió wosetu betere fo wisitamo betā alatóro epa mo wisirapó. Ti ai fota, mo wisi alamaaté erótu betere Kótóné ɛpaae naao wisiyóló kaae taru, so whĩpaae yó melale fae yalepó.

Talené Pol hamokoróló tao suraalu erale ala

¹² Ɛ fotokọ bulale seké ɗané Tale Yesu Kerisoné ama kutó dirótóró tawaalopóló kisipa mutu, ɛ fopeyóló sóró beteró betereteiné, yało mo kée du beterapó. ¹³ Take ɛta, Kótóné doi doróló faletere whĩ betóo, ama so whĩ dóló susupuraterere alakélé yóo, hapale fopaae buóló hęle fo dere whĩ betóo epatei, Talené kọlené sukuturaalu ɛ tao salepó. Ti noatepae, ɛ ɛpaae kisipa tiki tiréni yaleteiné kọló kọló iru, ai alarape hęko du betalepó. ¹⁴ Ɖa ƚęteróló kaae tare Talené hęle hamokoróló tao sere ala wisinaale ɛpaae mo dekeró eró tawóo, ai alatamo touróturaalu Yesu Keriso tuęmó kaayóló wou betere kisipa tiki tiratere alaró yaala sókó fu betere alatamokélé, ɛpaae eróo du betalepó.

¹⁵ I fota, so whĩ feané wosóló mo bete mole fo dapóló tuę tiki tiraire fopa, wosae. Yesu Keriso i haepaae waleteita, dowi ala du betere so whĩ aluyaqsóro tao saai walepó. Yało du betale dowi alané mepaae so whĩné du betale dowi ala ƚęteróló mo doasi dowi ala du betalepó.

¹⁶ Atéyale betené take yało du betale dowi alamó Yesu Kerisoné ama ɛ kwia matere ala folo hapale

ini, kolené sukuturaalu kaae taté fóló, nalo tao salepó. Ti até yale beteta, hãle meipó. Take nalo Talepaae tuę tiki tiróló, mo ti betó tawaaire bete saaire so whinė ępaae erale ala tuę muturaalu Taleta, atei kaae Tale beterapóló tuę muópoló eralepó. ¹⁷ Tęrapa, ęa tęteróló kaae tare mo doasi topo whıta sukókélé ini yóo, whı betanékélé mo kilini yóo, iruraalu, mo ti hãle betó tare Kótó betatóró betęrapa, mo ama kae ere ala wisinaale eraté furaalu, ama doi doasi doi mulópoló yae. Mo kée! Tęyópoló yae.

¹⁸ Yalo hosaa mole naale Timoti-ó, Kótóné mępaae whırapępaae yó matepa atimanémo, ęa tuę muóló yale fo kaae mió ęalokélé ęapaae i ašemó dere fo wisiyóló dosęayóló kisiparu sya fae. Naaotamo ai fo wisiyóló sya fóló eró tap-ata, ti ęané bóe whıtamo bóe wisiyóló dóo, tuę tiki tiratere alakélé yó tawóo, naao tiki tuępaae me hásókó fole alakélé muni yóo, yaalo ai ape. ¹⁹ Mępaae whırapeta, ai alarape sya fóló eréni, hóratereteiné kale węi nuku fetée fóló dotu dere kaae, atimané tuę tiki tiraté fu betale alakélé haępaae derepelepó. ²⁰ Atęyale whırapekó whıtamo Haimeneasiró Aleksandatamo beterapó. Ai sekętamoné du betere alané Kótóné doi wisinaale doratere ala hãle deté fu betaęsóró, ęalotei Satan-né naase tuępaae mulalepó. Ti atęyaleiteita hãle meipó. Atimaamo seķęi ala suraalu, atimaamonétei yale alamó dapóló kisipa feteyóló, Kótóępaae wópoló eralepó.

Talené doi sóró horatere ala etéro yae yóló yó male fo

1-2 I haemó betó mole so whi feamó momaróturaalu, teteroló betere topo whirapemókélé, atimané mepaae alarape teteroló kaae tanópóló sóró betero betere whirapemókélé momarótu betae. Atéro momaróturaalu, Kótópaae me alakó erae yóló wosetere fokélé yóo, mepaae so whi Kótóné tao sópóló momaratere alakélé yóo, Talepaae mo kée dere fokélé yóo, du betaasepóló dapó. Ti noa ala yópóló dumipó. Dá Kótóné mo ama kae betero betere so whi bituraalu, ama ala erótu betepa mepaae whirapené bóe dóló sesétere ala yaşsóró, mo dua beteroşpóló momatu betae. ³ Ti atéro momatu betere alata doni, mo wisipa dá aluyaşsóró tao su betere Kótóné kolóló, donoi ala du beterapó kisipa mutapó. ⁴⁻⁶ Ti Kótóné amata, so whi feané mo fo bete wisiyóló tuępa, aluyaşsóró tao saai du betere ape. Ti noatepae, Kótóta betątóró bituraalu, Kótóró so whitamo tuamó betere whi Yesu Keriso ąta, mo whitóró beterapó. So whi feané kilituraalu ita Kótónépó yópóló, kale tukóló mulale be demótóró so whi fea sukóló aluyaşsóró tao suraalu, ama betere betené duputamoróló sukąlepó. ⁷ Atére ala bete yó melópóló, Kótóné ę sóró betero beterapó. I du betere fota, kapala mei mo fo dapó. Juda fake mei, kae fake so whipaae kale doasi topo whiné fo i ape yóló yó matere *aposolo* whi betóo, Kótóné kutó dirane fae yóló dotonatepa ama kutó diratere whi betóo, kale mo fo betekélé so whi

feané wosóló kisipa tiki tirópoló yó matere wh̄i betóo erópoló, Kótónétei ę sóró beteralepó.

8-10 Ȳalo i dere ma fota, dīa wh̄irapené Talepaae momaturaalu, momatere bemómaaté ini, kae kae h̄oko tikimókélé du betae. Atéturaalu, fopaae buóló h̄ole sere ala ini, mo ama kae betero betere so wh̄i bitu, naase horóló Talepaae momatu beteroóló dapó. I dere ma fo kaae dīa sorapepaaekélé dapa wosae. Dīa Tale aq̄mó sukóló bitu, ama doi hale sóró horóló momatu ai betera, diaaq̄ tó tikimó deraai doasi *moniné* duputere kuti ó meleke ó au yaaire *kold kapané* aleale ęla ęla ó mepaae topo niki dokotere ęla ęlapaae doasi kisipa muaqsé. Dīa Kótóné fo wosetere sukamó ó momayaaairalu, wh̄iné au n̄ópóló deratere kuti deréni, Talené ala sya fu betere sorapené kuti derótu dere kaae yóló deratepata, ti mo so wh̄i feané kolóló mo donoi kuti deró beteroóló kisipa muaalopó. Diaaq̄ tó tiki maaté auraaí kisipa muni, tó tikiné dere wisi alané tiki tūapaaekélé aurótu betae. Ai ala epa Kótóné kilitu, kelaalo mo kokq̄rapó yópoló yae.

11-12 Dīatamo betó mole Keriso sorapené Talené ala tué yaai dere alata, ti kaae tare wh̄i aq̄mó sukóló hipa fi dua beteroóló yae. Mepaae sorapené wh̄i yó matere ala ó wh̄i t̄eteróló kaae tatere ala ini yóo, wh̄iné dere fokélé tikini yóo yóló, wh̄irape aq̄mó sukóló mo dua beteroóló yae. ¹³ Ti noa betené meipó. Folosóró Kótóné Adam-pi aleyóló nalo so Ipi alipakalepó. ¹⁴ Wuliné soró wh̄itamo dilik̄ale sukamó wh̄i Adam dilikinitei, kale so Ipi dilikipakalepó.

Tétepa kale soné mo dere nisyóló, wosóló sya feleteiné dowi ala ipakalepó. ¹⁵ Atépatéi, sorape atimata mo kisipa tiki tiratere ala yóo, yaala sókó fole alakélé yóo, ama mo kae beteró betere sorape bituraalu, mo donoi alakélé deté fu betóo iru, naale senaale deté fu betepakélé Talené atima aluyaqsóró tao saalopó.

3

Tęteróló kaae tare whı́ disiró dikon whı́rapetamomó dere fo

¹ I dere fota, mo tuę tiki tiróló betaaire fopa wosae. Mepaae whı́ detamo Kótóné so whı́ tęteróló kaae tawaaire whı́ betaai kisipa mutupata, ti ai whı́né mo kutó wisinaalepóló diyaaı tuę mutu dapó. ²⁻³ Kótóné so whı́ tęteróló kaae tawaaire whı́ sóró beteraaıtepata, ti i alarape sya fóló du betere whı́ sóró beteranérápó. So whı́ feané keletómó me alakélé ini, mo wisiyóló dua betóo, betą sotóró dokóló betóo, topo doyóló keyaa fı́póló, *wain* weı mo dekéró nélitere whı́ betóo, mepaae ala yaairaalu hapale ini, tęteróló mo dua kisipa tekeyóló yóo, so whı́ feané kolóló wisi ala dere whı́ beterapó yóppóló dua betóo, uké wale so whı́ wisiyóló dape sóró firatere whı́ betóo, Kótóné fo yó melaai fosó fosóre whı́ betóo, topo dotere weı nóló keyaa fenitere whı́ betóo, fopaae buóló hęle sere ala hapale ini, mo dua naame yóló betere whı́ betóo, me whı́tamo fonétei u só derótu i só derótu yóló dokó dokó ini, mo dua betóo, *monimó* ekeęle yóló hosaa fake initere whı́ betóo epa, ti atére whı́ sóró beterae. ⁴⁻⁵ Atéro bituraalu,

ama so naale senaale mo wisiyóló tẹteróló kaae tapa, naale senaalenékélé alimané dere fo wosóló mo dua bitu, ama alimané doi sóró horaaitere ala-maaté du betepa, ti atei kaae whị mo sụmó sóró beteranérápó. Mepaae whịnétamo ama so naale senaale wisiyóló tẹteróló kaae tawaaire kisipa initepa, ti Kótóné so whịkélé netéro wisiyóló kaae tawaaloé? ⁶ Teó wale Keriso whịtei so whị kaae tanópóló sóró beteraose. Ti noatepa meipó. Atei kaae whịné kaae taru ą so whị tẹteróló kaae tare doasi whípóló, bopé faketu betepa, Kótóné fo tokótamo yóló Satan só deróló kwia materetei atétere whị ąkélé saqsóró dapó. Téyaosóró, belapaae hąle betere so whịtamokélé mo dua bitu, wisi ala du betepa, ti ai whịné so whị kaae tanópóló sóró beterae. Ti noa ala yaqsóró dumipó. Ama yale dowi alamó, ą haleturaalu Satan-né hemó daqsóró dapó. ⁷⁻⁹ *Dikon* whịrape sóró beteraai depata, ti u kale whịrape du betere kaae, atimané dere ala so whị feané kolóló i whịta mo wisirapó depa, ti ai whị *dikon* sóró beteranérápó. Kapala fo dekaaporóló ini yóo, topo dotere *wain* wẹi dekéro nokole alakélé ini yóo, kapala mepaae whịrape dilikóló *moni* sere ala ini yóo, hosaa tuąmó me ala muni tuę tiki tiróló bitu, take kinóló muale bete mole fo diriyóló yó tare whị sụmó sóró beteranérápó. ¹⁰ Atéro sóró beteraai, ama dere alapi kaae kelerąlemótamo, ama ditere kutó ó dere ala hąsókó fóló me dowi ala initepa, ti Kótóné ki diyópóló sóró beterae.

¹¹ Atére kaae, kale *dikon* whịrapené somara-pekélé mo so whịné kilituraalu ita, mo so wisipó

yǒpóló yae. Atimané mepaae so wh̄j eratere fo ini yóo, *wain* w̄j mo dekeró neni mo tóróti náo, fea ala duraalukélé h̄ko ini, mo wisiyóló yó tawóo, du betere so beterǒpóló yae.

12-13 Diḡnétamo wh̄j bet̄akó *dikon* sóró beter-
 aai depa, ti so bet̄atóró dokóo, ama naale
 senaalekélé, ḡtamo bet̄amó betere so wh̄jkélé,
 mo wisiyóló t̄eteróló kaae tawóo epa, ti atei kaae
 wh̄j s̄umó sóró beteranérápó. Ai sóró beteratere
 wh̄jrapené kutó mo wisiyóló dité fu betere kili-
 turaalu, i wh̄jrapeta mo wisi ala du beterapóló
 doi sóró horateremó wikélé ini, halaatere ala mo
 ti fakeraté fóló asane furaalu, Yesu Kerisopaae
 kisipa tiró betere wh̄jrape betaalo ai ape.

14-15 Ḣta felekemó diḡ beterepaae waai kisipa
 mutupatei, ḡ waaire t̄j mepaae alané sesépa,
 diḡ fea h̄ko bitini, mo wisiyóló Kótóné naale
 senaaletóró beterǒpóló i aḡtu betere ape. Kótóné
 so wh̄j fea ti bet̄a bemó betere s̄j ai betere ape.
 Atéró touróló betere so wh̄jta, mo ti betó tare
 Kótóné kale mo fo wisi h̄le muaḡsóró, be mo
 diriyóló daalǒpóló hulua elekeró iru elekétamo
 kaae, ai dere ape. ¹⁶ I dere bete mole fota, so
 wh̄j feané mo diriyóló tuḡre fopa wosae. Kótóné
 ama mo doa ere ala wisinaale h̄le tómó mole
 kwia maaté ḡané kisiparetei, kinóló mole bete
 turó netéró kisipa yaaloé?

Ti ḡ mo so wh̄jné kolǒpóló mo wh̄j tiki daayóló
 wóo,
 so wh̄jné ḡ kilitu mo wh̄jmaaté nisi yaḡsóró,
 Kótótóró beterapó yǒpóló D̄j Kepe Wisinétei
 eróo,
ensel-rapenékélé ḡ mo kolóo,

kae kae tiki daae mole so wh̄inėkélé ʔ kisipa
 yǫ́póló yó maté kw̄eyóó,
 hae kwia feamó betóló fale so wh̄iné ama dere fo
 wosóló kisipa tiki tiróó,
 Kótóné ama kae ere de tuamó beteraai dapesó
 holóó, erapó.

4

Timotipaae i ala yaeró yale ma fo

¹ Kale Deji Kepe Wisiné h̄akeamó yó mótu betere fo i dapa wosae. Kemeyaaire sukamó mepaae so wh̄irape Kótópaae tué tiki tiró beteretei taaróló, kapala dilikitere keperapené i fo yae yóló yó mótu betere wh̄irapené dere fo wosóló sya faalo ai ape.

² Ai fo yó mótu betere wh̄irapeta, kapala fo bole wh̄irapetei, Talené fo yó matere wh̄irape aǫrapó. Atéró yó mótu betere wh̄irapeta, atimané deté fu betere dowi alané haletere ala ó witere ala ini, atima hosaa mo tóruyóló h̄ale ʔla nisiró beterapó.

³ Atimané mo so wh̄ipaae so dokotere alakélé yaǫse yóó, mepaae nokole ʔlakélé naǫse yóó du beterapó. Ti ai naǫse yóló sesétu betere ʔlata, mo fo bete tuéruraalu Kótópaae tué tiki tiróló betere so wh̄iné mo kée yóló nǫpóló Kótónétei ai ʔla ʔla aleyóló muló beterapó. ⁴ Ti noatepa meipó. Kótóné aleyóló muló betere ʔla feata, dorapóló taae faréni, mo wisirapóló Talepaae mo kée yóló nenérapó. ⁵ Ti noatepa meipó. Kótóné fo dosǫayóló tuéruraalu moma yó tareteiné fea ʔla Talené wisiróló, ama kae tukóló muló beterapó.

⁶ Ti yaṭa, tué tiki tiraaire fo wisi mepaae wh̄irapené yó matepa wosóló, ai fo wisi tuamó

doayalepó. Téyaleteiné yało yapaae kale yale forape Kereso no nerapené wosópóló yó mótu betepa, ti ya Yesu Kerisoné Kutó diratere wh̄i wisi betaalo ai ape. ⁷ Térapa, Kótóné ala aluraairaału, mepaae bete munire kae kae dol̄a foró, so disirapené bete munire fotamo du betepa, mo nisyóló sya faḡse. Tényi, Kótóné ala wisinaale bet̄a ya tuḡpaae erópóló, naaotei fotokḡ bulatere alatóró yó tawae. ⁸ Ti noatepae, haḡle tó tiki fotokḡ buópóló deté fu betere alata, ti sawa haḡleke sukamómaaté yóló kemeyaalotei, Kótóné ama ere ala wisi ya tuḡmó moleteiné kae kae ala ya tuḡpaae eratepa, ai eratere ala tuḡpaaekélé, wisi alatóró erótu beterapó. Ti mió d̄a i haemó betere alimó mo ti betere bete sóró tawóo, take nalo waaire alimókélé wisi alatóró mupa kolóo yaalopó.

⁹ Yało yapaae i dere fota, so wh̄i feané wosóló mopóló tuḡ tiki tirópóló dapó. Take waaire alimó d̄ané mo wisi ala wisi kelaalopóló kisipa mutu, mo ti betó tare Kótópaae kisipa tiratapó. ¹⁰ Ti ḡta, so wh̄i fea aluyaḡsóró tao saaire Kótó betereiteiné mo ḡpaae tuḡ tiki tiró betere so wh̄irape bet̄a tao su beterapó. Atétu betere alamó tuḡ muturaalu, d̄a ketekḡ buóló depe tukó wei ala i du betere ape.

¹¹ Yało i yó melale forape so wh̄i feané wosóló deté fu beterópóló yó mótu betae. ¹² Mepaae wh̄irapené ya teó kokopei wh̄ipóló kisipa mutu, naao yó mótu betere fo wosaalomeipóló faleyaḡsóró, naao du betere fokélé, betere alakélé, yaala sókó fu betere alakélé, kisipa tiki tiró betere alakélé, me dowi alatamo hosekényi, mo kae

betere ala Keriso so whi feané kolóló, mo wisirapóló naao du betere ala sya wóló du beterópóló yae. ¹³ E ya beterepaae waai teópatei, mepaae kae kae alarape fea naao taaróló, Kótóné ašemó yóló muló betere fo betā so whi feané wosópóló hākeamó dosāyáo, so whi de kayóló haepaae derepaqsóro ketekē bulatere fokélé yó melóo, Kótóné bete mole fo i ape yóló, yó matere alakélé taaréni mo yó tawae. ¹⁴ Atétu bitu, kale Keriso so whi tētéróló kaae tanópóló sóro betero betere whirapéné naao tikimó naase mulóló momarótu betepa, Kótóné me whipaae i fo yae depa yale sukamó, Deji Kepe Wisiné wisi ɔla wisi yāmó hāle melalepó.

¹⁵ So whi feané naao ai du betere wisi ala wisi fakeraté fu betereitei kolóló, mo wisirapó yópóló kisipa keteréni, ai alapaaetóro ketekē buóló erótu betae. ¹⁶ Téturaalu, naao betere alaró yó mótu betere fotamo mo hotowayóló kaae taru, naao ai yó tare ala de kayóló taaréni, hāle yótóro tawae. Ai alatamo yó tapa, ti yākéle, naao yó mótu betere so whikélé aluyaqsóro, tao saalopó.

5

Whi disiraperó wulia sorapetamo, wae sóro kutó diratere whirapekéle feapaae i ala yae yale fo

¹ Yāta teó whipa, ma fo duraalu mepaae whi disirape foné sóro deteraainé ini, mo naao aypaae dere ma fo kaae dua yae. ² Teó kokopei whirapepaaekélé, naao no apupaae eratere ala kaaetóro eróo, mepaae so disipaaekélé mo naao

haepaae dere ala kaae eróo, teó seimale sorapepaaekélé, mo naao ne apupaae dere ala kaaetóro eróo duraalu, mo wisi kisipa betã muóló erótu betae.

³ Naale senaale mei, mo doasi yaꝿaꝿtu betere wulia sorape keteréni mo wisiyóló tao sua yae. ⁴ Tétu betã wulia soné ama naale senaale ó ama naale senaalené deale naale senaale betepata, ti ai naale senaalené Kótóné ala eróturaalu, atimané hama alima kaae tatu yale kaae, atimané auma serekélé atéro kaae tapa, ti Kótóné mo wisirapó kisipa muaalopó. ⁵ Téretei, mepaae wulia so tao saaire so wh̄i bitini, mo yaꝿaꝿtu bitutei Kótópaae tué tiki tiróló, take nalo betaaire alimó wisi ala wisi kelaalopóló kaae tawóló bitu, dilikitamokélé, deꝿtamokélé, Kótópaae tao sae yóló moma yó tarapó. ⁶ Tétu betepatei, mepaae wulia so ama tó tikiné ekẽlere alamaaté du betepata, ti ai so a mo betepatei sukune wh̄i aꝿrapó. ⁷ I ala yae yóló du betere forapekélé, mo so wh̄i feané wosóló sya fõpóló yae. Ti noa yõpóló dumipó. Mepaae Keriso so wh̄iné wisi ala dumipóló eratere fo yaꝿsóró dapó. ⁸ Mepaae wh̄irapenétamo ama kili wh̄i so tao sóro kaae tani yóo, ama soró naale senaaletamokélé wisiyóló kaae tani yóo depa, ti atétere wh̄iné Kótópaae tué tiki tiró betere ala amatei faleyóló, i wisi ala inipóló dere fo yaosóró, mo wh̄irapené du betere alakélé teꝿteraasepóló dapó.

⁹ Diã Keriso so wh̄iné mepaae wulia betere sorape ɔla ɔla yaꝿaꝿtepa, tao saaire fo i dapa wosae. Diaaꝿ mepaae wulia sorape tao saairaalu, doi mole tikimó betã wulia so 60 ba fotamo ke-

menipa, ti kale sorapené doi mole tikimó touróló mulaḡse. ¹⁰ Motamo ama oma aḡmótóro bitu, wisi ala erótu betale doi mole so betepa, ti ai soné doi asḡnérapó. Ti ai erótu betale wisi alarapeta etérópó. Naale senaale wisiyóló kaae taté fu betale alakélé, uké wale wh̄rape wisiyóló dape su betale alakélé, mepaae sorapené naale senaalené di dasutu dere kaae, Kótóné so wh̄ tao sóro erótu betale wisi alakélé, mepaae kae kae sekḡtere so wh̄ tao suayale alakélé, kae kae du betere wisi alatamo touróló du betepata, ti atei kaae wulia soné doi asḡnérapó.

¹¹ Tétu, mepaae wulia betere teó sorapené doi mepaae doi mole wulia sorapetamo touróló mulaḡse. Ti noa yaḡsóro dumipó. Atima Yesu Kerisoné kutó diraalopóló yóló mulale fo tḡteróló, nalomo wh̄ kaetamo furaalu, tikaḡsóro dapó. ¹² Atéro wh̄tamo furaalu, folosóro yóló mulale fo tikale betené dowi dupu saḡsóropó. ¹³ Ti ai alamaaté meitei, atima kutókélé dini, dekaýóló ḡale bitu, mené bepe bitiré kotere alamaaté dua dapó. Atéro ḡko bitiré kuturaalu, kutó ditere nisi yópóló dere alakélé, mepaae so wh̄ eratere fokélé, mo enénire fokélé ḡko deté kutu beterapó. ¹⁴ Mepaae wulia betere teó sorapepaaekélé, ma fo i dapa wosae. Me wh̄iné diḡ dokóló naale senaale deyóló diḡné be ó nokole ḡla ó mepaae ḡlarapekélé wisiyóló kaae tapa, ḡné bóe wh̄ Satan-né ḡ Keriso fake so wh̄ faleýóló só deraaire tḡ muaḡsóro yae. ¹⁵ Mepaae wulia sorapeta, ti kale tḡ wisi taaróló Satan-né ala eraairaalu, ai tḡ ai sya fele ape.

¹⁶ Mepaae kisipa tiki tiró betere soné ama kekelé sotamo atima tuámó betepa, ti ai soné atei wulia so mo wisiyóló kaae tanérapó. Ti noayaqsóró meipó. Kale Keriso so wh̄rape atima mepaae kekelé meire wulia sorape tao suraalu, kekelé betere wulia sorapetamo bipi yaqsóró, kekelé betó mole wulia sorapeta, ti atima kekelénétóró tao sua yóppóló yae.

¹⁷ Fo meta i ape. Kale Keriso so wh̄i t̄eteróló kaae tanóppóló, sóró betero betere wh̄rape atima Kótóné so wh̄i mo wisiyóló dapesó fu betepata, ti atima doi mulatere ala mo ti tó mó beleróló mo doa doi mulóppóló yae. Atépatei, mepaae t̄eteróló kaae tare wh̄rape atimané diyóppóló tukóló muló betere kutóta, ti Kótóné fo yó mótu betere alaró Keriso wh̄i ketek̄e bulatere fotamo eró tare wh̄rape, ti mo doa doi mulóppóló hale sóró horótu betae. ¹⁸ Ti noatepae, i aseýóló muló betere fo tué muae. Kale *bulmakau* hupurapené whiti ne ó *bali* ne ke wh̄iné naairetei sókó f̄óppóló, t̄eya t̄eya duraalu mepaae ke naqsóróppóló kulumu faaraq̄se. Ai dere fo kaae me i ape. Kutó diratere wh̄iné ama diale kutómó dupu sóppóló melae fo aseýóló muló beterapó. ¹⁹ Térapa, me fo i ape. Bet̄a wh̄iné duraalu, kale t̄eteróló kaae tare wh̄iné i dowi ala depa kelalepó, dere fo wosaq̄se. Motamo, tamo ó sore wh̄iné kelalepó depa, ti ai kale dowi ala yale wh̄i so wh̄i feané keletómó foné sae. ²⁰ Ti noa yóppóló meipó. Mepaae wh̄rapekélé ai dere ala kolóló wiyóppólóppó.

²¹ Ȳalo i dos̄ayale alarape yae yóló ȳapaae du betere fo h̄asókó feni, mo eró taruraalu naao

hosaa mole so wh̄ipaaemo wisi ala eróo, mepaae so wh̄ipaae kae ala eróo yaq̄se. Tétu, mené dere fo bete wisinipatei taleturaalu, atimané take du betale alamó kisipa mutu, miókélé i ala mo du yalepóló tao sere ala ó só deratere ala momókó yaq̄se. Ti i dere fota, Kótóné kele tómókélé, Yesu Kerisoné kele tómókélé, ama kae sóró beteró betere *ensel-rapené* kele tómókélé, yālo yāpaae i ala mo yae yóló i mulatere ape.

²² Mepaae wh̄i Kótóné so wh̄i t̄eteróló kaae tanópoló sóró beteraai depata, ti hapale h̄oko sóró beteréni, ama betere alapi k̄aae kolóló, sawa kaae taté fae. Térq̄lemó, ama dere alatamo mo wisipa, ti ama tikimó naase mulóló sóró beterae. Mepaae wh̄irape dowi ala du betepa, naaotamo ai ala ekesé yóló sesétere fo initepata, ti yākélé ai dowi ala kwia ai sere ape. Téyaq̄sóró, naao du betere wisi ala me dowi alatamo hosekényi, mo wisi alamaaté du betere wh̄i betae.

²³ Téruraalu, yā suka fea daló tare kae kae kisiró depe tuamó daale kisi betetamo wisiyópoló, mo w̄emaaté néni *wain* w̄éikélé sawa t̄éti nukua yae.

²⁴ Mepaae so wh̄i atimané h̄akeamó du betere dowi alata, so wh̄i feané kolóló tuérápó. Atéreteiné ai du betere dowi alamó fo tokótamo yóló kwia saaire be d̄e teópatei, atima só deró beterapóló, so wh̄i feané kolóló tuérápó. Mepaae so wh̄i atimané kinóló deté fu betere dowi ala take fo tokótamo yóló taletere sukamó h̄akearatepa kelaalopó. ²⁵ Atétere kaae, mepaae h̄akeamó deté fu betere wisi alakélé, ti so wh̄i feané kelerápó. Mepaae kikiti deté fu betere wisi

alarapekélé ti so whị feané keletómó hiranénipó.

6

¹ Kutó dirópóló wae sóró betero betere whịrape feapaae dere fo i ape. Kótóné doiró dāné yó mótu betere fotamo mepaae so whịné faleyóló doka doka yaqsóró, ai whịrape atima wae sóró dupuyale whị aqmó sukóló bitu, kutó mo wisióló diraté fu beteroópóló yae. ² Mepaae wae sale whị talerapeta, ti Keriso whịrapepó. Ai whịrapeta, kale wae sale whịrape atimané nopóló kisipa muóló, atima aqmó betere hōyóló deka kutó dini, mo doa ketekę buóló dirópóló yae. Ti noatepa meipó. Atima ai ditu betere kutómó botokotere ọlata, ti Kótópaae kisipa tiki tiróló betere Keriso no apunétóró naalo ai ape. Térapa, i yae yóló du betere fo yó móturaalu, mo dirii ma fo du betae.

Moni-mó hosaa muaqse yóló ere fo

³ Mepaae whịrapenétamo kapala fotei Kótóné fo i ape yóló yó mótu betepata, ti ai whịné Tale Yesu Kerisoné yó matere fo wisiró Kótóné ala i ape yóló yó matere fotamo sya fumipó. Ti ai whịné ama dere alata, wisirapóló bopé faketu betereiteiné betą alakókélé mo kisipanipó. Ama nomarapetamo betą tuę muóló bitini, mo sawa fomótei doasi fo nisyóló dóroi du betere alaró u tẹterótu i tẹterótu dere alatamo du betereiteiné ama kisipa tiki wisini, mo dorapó. ⁴ Atéturaalu, mepaae whịné dere ala kolóló ẹkélé até enée yóló dei kisipa mutereiteikélé, kae kae ọlamó alale suraalu hqle sere alakélé, me whị dei tuę muópóló kae kae eratere fokélé, me whịné me

dowi ala depa kilinitei, yalemolópóló haleteti er-
 atere fokélé, dua dapó. ⁵ Ti ai alarape du betere
 wh̄rapeta, mo foné bete sawakélé atima tuámó
 muni, mo dowi kisipatóró muluraalu atimasisitei
 h̄qle fomaaté yó tarapó. Téturaalu, Kótóné ala
 erateretei doasi *moni* sere t̄y mole nisiyóló du
 beterapó.

⁶ Tépatei, Kótóné ala erótu bitu mepaae ɔla ɔla
 mo dekéro saaitapóló kisipa muni, téti suraalu,
 ita Talené matere ɔla s̄póló supata, ti mo doasi
 ala ai ape. ⁷ Ti noatepae, d̄a haené depemó betero
 i haepaae wouraalu mo bet̄a ɔlakélé tawóló
 wénitu dere kaae, d̄a i hae taaróló fukélé me ɔla
 tawóló faalomeipó. ⁸ Téyaalopa, d̄a mió bitu-
 raalukélé nokole ɔlaró deraaire kutitamo téti mu-
 pata, ti mo kée yóló wisi tuę muóló betenérápó.
⁹ Mepaae so wh̄jénatamo ę doasi *moni* sóró néli
 wh̄j betenée yóló kisipa mutupata, ti dowi alamó
 dée n̄póló s̄y sere alané kisipa okokoróló ɔlisóró
 fulapó. Téturaalu, na hemó duku dere kaae
 dowi alané atima dóló sukunótua dapó. Atéro
 doasi *monimó* ekęle yóló néli wh̄j betenée du
 betere alanétei kae kae h̄ko alaró dowi alatamo
 kaaróló, so wh̄j doakale hapis̄a sélímó durupu
 dere kaae, dowi alané atima betere bete mo ti
 doróló só derótu beterapó. ¹⁰ Ti noatepae, kae kae
 du betere dowi alata, ti doasi *monikó* senée yóló
 ekęle du betere alané kaarótu beterapó. Mepaae
 so wh̄j doasi *moni* saaitapóló ketekę buturaalu,
 Kótópaae kisipa tiki tiratere ala taaróló k̄paae
 ai fu betere ape. Ti aita, atimané yale alanétei
 betere bete mo doróló dei fomaake kisipa mutu

beterapó.

Pol-né Timoti fotokọ bulóturaalu yale fo

¹¹ Kótóné ala erótu betere whị wisi-ó, ai du betere alarapené yą doraqsóró botokó fóló i alarape sya fu betae. Me dowi alakélé muni, mo donoyóló fole alakélé, Kótóné ala wisitoró eraté fu betere alakélé, tuę tiki tiróló bitu naao no netamo yaala sókó fu betere alakélé, me sekęi ala wapatei me ọla meipóló fotokọ buóló Kótóné alatóró eró taru, naameyóló mo dua betae. ¹² Atéro Kótópaae kisipa tiki tiróló bitu, ama ala erótu betere mó bõe whịné ai wisi alatamo bõe dupata, ti fotokọ buóló du betae. So whị feané keletómó naao duraalu, Kótópaae tuę tiki tiróló beterapó yale sukamó Kótóné, yą mo ti betere bete tuąpaae biṭi ape, yalepó. Táyalepa, ai ti betere bete mo diriyóló tao tapatei fóló, kemene fole kwiamó sókó faasepóló dapó. ¹³⁻¹⁴ Fea kae kae betere ọlaró ere ọlatamo betere bete mótu betere Kótóné keke tómókélé, Pontias Pailat betere felekemó halaaíné daalu, mo donoi fomaaté yale sekę Yesu Kerisoné keke tómókélé, i ala yae yóló mulatere fo haşókó fole ala ó dowi ala yalepóló só deratere alakélé ini, mo hotowayóló eraté fu betero, da teteróló kaae tare Tale Yesu Keriso wale sukamó sókó faasepóló, yalo yąpaae mo dirii ma fo i yóló mulatere ape. ¹⁵ Tale waaire be deṭa, mené ali tanitei, Kótóné ama tukóló muló betere be demótóró waalopó. Fea ala feata, ti amatóró teteróló kaae taru, mo wisi alamaaté fąanuraalu i haemó betó mole doasi topo whịraperó mepaae ọla ọla teteróló kaae tare talerapetamo teteró

betere Taleta ʔtórótípó. ¹⁶ ʔ betʔ mo kaayólókélé ó kemekélé ini, mo ti betó tare Kótó beteraþó. ʔ ama kae ere de tuʔmó betepa, mo whʔ betʔkélé, ʔ betere felekepaae fenénipó. Mo whʔ betʔné kolókélé inireteiné miókélé ʔ kelenénipó. Ai seké ʔtóró dukiróló, mo doasi fotokʔ bole doi kemekélé ini, mo hʔle muó taté fu beteraþópóló yae. Mo kée! Téróþóló yae.

¹⁷ I haemó doasi *moni* tare néli whʔrapené i ala yóþóló, ma fo i yóló mulatere ape. Atimané ai tare doasi *monimó* bopé faketuraalu, take nalo ai *moniné* atima tao saalopóló kisipa mutu betaþsóró yae. Ti noatepae, ai *monita*, ti muó tawaaire ʔlapakó kisipa tiki tiraalomeipó. ʔla ʔla fea mótu betere beteta, ti Kótótóró beteraþó. Ai Kótóné hamokoróló dʔmó ʔla ʔla fea sʔmó mótu beteraþó. Atéro matere ʔla ʔla suraalu, mo kée yóló dʔ hʔiné sukóló só tarapó. Tétu beteraþa, take nalo waaire alimó dʔpaae mo wisi ala eraalopóló kisipa mutu, ʔpaae betʔ kisipa tiki tiróló beteraþópóló yae. ¹⁸ Atimapaae diʔ doasi *moni* tare néli whʔ biture kaae, diaaʔ du betere wisi alamaaté diʔ tuʔmó fʔanu néli whʔ beteraþópóló yae. Atéro bitu, diaaʔ tare ʔla ʔla bukóló mepaae yaʔare so whʔmó hamokoróló hʔle mótua yae. ¹⁹ Atétu betere alanétei, take waaire alimó mo diriyóló beteraþópóló, doasi bete muaaire wisi wisi ʔla muté muté horaalo ai ape. Téyaalopa, atima mo ti betere bete mo diriyóló taru du beteraþópóló, i ala yae yóló yó mótu betae.

²⁰ Timoti-ó, ya melale ʔla wisi me alané ó me whʔné doraþsórópa, hotowayóló kaae tawae.

Me bete munire h̄ale h̄oko fotei, so wh̄iné mo bete mole fo nisyópoló kisipa tiraaire fo depa, aita Kótóné bete mole fotamo b́oe dilapa, kisipa keteróló sisópaae erae. ²¹Mepaae wh̄irapené ai fo mo dere nisyóló Kótópaae tué tiki tiróló beteretei taaróló ai fele ape. Térapa, ȳalo mo hosaa mole no-ó, Talené h̄ale hamokoróló tao sere ala ȳa tuamó muó tanópoló yae.

Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Folopa Language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Folopa long Niugini

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Folopa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4e9b4b04-0b47-5583-9c4d-fb82cfdd65c2